

-
-
13. Ветренко Л.Д. Управление работой морского порта. – СПб: Историческая иллюстрация, 1997. – 164 с.
 14. Кодексы Украины. Кодекс торгового мореплавания Украины. – Киев: Украинский информационно-правовой центр, 2002. – 154 с.
 15. Закон «Про морські порти України», Електронний ресурс: Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>
 16. Кодекс торгового мореплавания: Закон РФ от 30 апреля 1999 года, № 81-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/popular/shipping/>.
 17. Лебедев В.П. К вопросу о морских портах. Електронний ресурс: Режим доступу <http://www.mars.com/ua>
 18. Stopford M. Maritime Economics / M. Stopford. – London: Harper Collins Academic, 1988. – 255 p.

Власова В.П.

СОВРЕМЕННЫЕ НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К ДЕФИНИЦИИ «МОРСКИЙ ПОРТ»

В статье проанализированы научные подходы к определению понятия «морской порт», определено, что формирование этого понятия зависит от выбранной концепции развития морских портов, предложено авторское определение понятия «морской порт».

Ключевые слова: морской порт, транспортное предприятие, целостный имущественный комплекс.

Vlasova V.

THE MODERN SCIENTIFIC APPROACH TO THE DEFINITION OF "SEAPORT"

The article deals with approach to the definition of the notion "sea port", the conclusion about the effective formulation of this definition which depends on conception of sea ports development is made, the proper definition of sea port is formulated.

Key words: marine port, transport enterprise, integral property complex.

УДК 658.821:338.43.631.1

Згурська О.М.

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено та обґрунтовано фактори забезпечення конкурентних переваг молокопереробних підприємств. Визначено, що одним із найважливіших чинників забезпечення конкурентних переваг молокопереробного підприємства є покращення рівня якості молочної продукції. На основі узагальнення та систематизації теоретичних основ і проблем підвищення якості продукції досліджено зміст поняття «якість». Визначено велику роль у забезпеченні якості і, як наслідок, конкурентоспроможності молочної продукції, а в кінцевому результаті - конкурентоспроможності переробних підприємств, стандартизації, сертифікації та системи управління якістю.

Ключові слова: конкурентоспроможність, молочна продукція, молокопереробне підприємство, конкурентна перевага, якість.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність молокопереробного підприємства визначається безліччю факторів, передусім споживчими властивостями товарів, мірою маркетингової їх підтримки, характеристиками цільових ринків, поведінкою споживачів, потенціалом і ресурсами підприємства. Великого значення набуває здатність утримувати та розвивати рівень конкурентоспроможності власної продукції для забезпечення конкурентних переваг молокопереробних підприємств та можливості перспективного зростання ринкових часток в певних сегментах. Враховуючи посилення конкурентної боротьби між підприємствами галузі за обмежені сировинні ресурси, за ринки збуту, за споживачів в умовах посилення міжнародної конкуренції, пріоритетним для кожної країни, а також для підприємств молокопереробної галузі стає формування конкурентних переваг. В сучасних умовах конкурентні переваги підприємств молокопереробної галузі повинні бути значними з погляду умов конкуренції і відповідати ключовим факторам успіху; бути стійкими в нестабільному ринковому середовищі і недоступними для легкого відтворення конкурентами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конкурентні відносини молокопереробних підприємств розглядаються в роботах В.І. Бойка, М.М. Ільчука, С.Р. Камілової, О.А. Козак, Т.Л. Мостенської, В.О. Пабата, М.К. Пархомця, В.П. Чагаровського та ін. Проблеми розвитку та дослідження ринку молока й молочної продукції привертають увагу таких українських вчених, як С.Васильчак, Н. Голомша, В. Зимовець, М. Ільчук, П. Копитко, Т. Мостенська, В. Пабат, М. Пархомець, Д. Семенда, І. Топіха. Проблеми діяльності підприємств в умовах конкурентного середовища, аналіз конкурентних переваг підприємств та факторів забезпечення конкурентних переваг знайшли відображення у наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, як В. Базилевич, С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась О.С. Дуброва, А.В. Вакуленко, Артур А. Томпсон-мол., Ш А.Дж. Стрикленд, Michael E. Porter.

Мета статті. Дослідити та обґрунтувати фактори забезпечення конкурентних переваг молокопереробних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Україна за своїми природними характеристиками має сприятливі умови, які визначають потенційну конкурентоспроможність молочної продукції. Для ефективного функціонування аграрного сектора економіки в умовах вступу України у Світову організацію торгівлі необхідно підвищувати конкурентоспроможність виробництва всіх видів товарів, особливо молока та молочної продукції, яка в умовах лібералізації зовнішньої торгівлі може стати неконкурентоспроможною.

Конкурентоспроможність товару є не що інше, як можливість його успішного продажу на даному ринку в певний момент часу. На сучасному ринку тільки той товар виявляється конкурентоспроможним, який створюється в розрахунку на певного покупця. Непроданий товар не може вважатися якісним товаром, навіть якщо відповідає стандарту та чітко відпрацьована технологія виробництва, а виробник високо його оцінив. В.К.Збарський [3,с.248] дав наступне формулювання конкурентоспроможності: «...це можливість суб'єкта виробляти конкурентоздатну продукцію і успішно протистояти на відповідному ринку».

Сучасний споживач, насамперед, зацікавлений в отриманні товару з сукупністю характеристик, які з точки зору якості відповідають встановленим стандартам за доступними цінами, а його товаровиробник – в можливості прибуткового виробництва продукції; тоді як суспільство – в його екологічній безпеці.

Виходячи із вищесказаного, підвищення конкурентоспроможності молочної продукції переробних підприємств передбачає цілеспрямований вплив, в першу чергу, на внутрішньогосподарські фактори, які визначають її рівень, з урахуванням дії зовнішнього середовища. Останні, в значній мірі, формуються кон'юнктурою ринку, яка виступає одним із факторів забезпечення конкурентних переваг підприємства, підвищення прибутковості за рахунок зниження витрат та покращення якісних показників молочної продукції.

В умовах посилення міжнародної конкуренції пріоритетним для кожної країни стає формування конкурентних переваг.

На сьогоднішній день їх основним джерелом є інноваційна діяльність підприємств, тобто пошуків впровадження нових технологій та продуктів, концепцій управління та винаходів, які будуть сприяти не тільки розвитку самого підприємства, а й розвитку країни в цілому [4, с. 33].

Одним із чинників забезпечення конкурентних переваг переробних підприємств на ринку молока та молочної продукції в умовах СОТ є ефективне управління ресурсами при його виробництві на основі застосування методів економічного моделювання, системного аналізу і комп'ютерних технологій, яке дозволяє розширити можливості інформаційного прогнозування витрат та рівня рентабельності, а також надає важливий інструмент для обґрунтування і прийняття зважених рішень з врахуванням впливу факторів ринкового середовища.

З точки зору О.В. Мазуренко, Г.В. Ковальової, напрямами ефективної діяльності як основного фактора підвищення рівня рентабельності мають бути: зміцнення матеріально-технічної бази галузі; створення й впровадження на основі новітніх здобутків ресурсоемних технологій виробництва екологічно чистої та привабливої для споживача молочної продукції; ширше використання альтернативних джерел енергії у галузі; запровадження системи пільгового кредитування [5].

Одним із найважливіших чинників забезпечення конкурентних переваг молокопереробного підприємства є покращення рівня якості молочної продукції, що в умовах ринку є вирішальною умовою її конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Складовою формування конкурентоспроможності молокопереробних підприємств є якість їх продукції. Під якістю продукції як економічної категорією розуміють відповідність властивостей та ознак товару вимогам і потребам кінцевих споживачів.

Проблема отримання якісної та безпечної продукції, перспектива розвитку молокопродуктового підкомплексу України в умовах приєднання до Світової організації торгівлі, формування спеціалізованого ринку високоякісних молочних продуктів на даний час є дуже актуальною. Від її вирішення значною мірою залежить успіх і ефективність національної економіки. При цьому, необхідно враховувати те, що підвищення якості продукції – задача довгострокова і безперервна. Рівень якості продукції не може бути постійною величиною. На кожному часовому етапі якість продукції повинна бути оптимальною, тобто такою, що максимально задовольняє потреби споживачів при відносно мінімальних витратах на її досягнення.

У деяких теоретичних джерелах «якість» визначають як «придатність для використання», «відповідність меті», «задоволення потреб споживача» чи «відповідність вимогам». Усе це відбиває тільки окремі аспекти якості [9]. Канонічне визначення поняття «якість продукції» за визначенням дослідників С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабань можна узагальнити так: якість – це сукупність властивостей і характеристик продукту, котрі надають йому здатність задовольняти встановлені або передбачувані потреби. Встановлені потреби зафіксовані у правових нормах, стандартах, замовленнях, угодах, технічних умовах поставок та інших документах. Передбачувані потреби – це ті очікування, які споживач зазвичай не формулює конкретно, але відносить до стійких побажань; до них можна віднести, наприклад, відповідність продукту моді, звичкам споживачів, національним або культурним особливостям споживання тощо [1, с.156].

Рівень якості являє собою відносну характеристику якості продукції, що базується на порівнянні значень показників якості оцінюваної продукції з базовими значеннями відповідних показників. Іншими словами, рівень якості продукції – це кількісна характеристика міри придатності того або іншого виду продукції для задоволення

конкретного попиту на неї порівняно з відповідними базовими показниками за фіксованих умов споживання [10, с. 384].

Забезпечення і підвищення якості молочної продукції має велике значення як для підприємств галузі, так і для споживачів, а також для економіки в цілому. Велику роль у забезпеченні якості і, як наслідок, конкурентоспроможності молокопродукції, а в кінцевому результаті – конкурентоспроможності переробних підприємств, відіграють стандартизація, сертифікація та системи управління якістю.

Система управління якістю охоплює не тільки конкретні виробничі процеси та приміщення. У неї входить все, що має пряме або непряме відношення до продукту, який виготовляється. Стабільність системи управління якістю забезпечується «людським фактором» і підтримується системою управління кадрами. Це потребує зміни ставлення до своїх обов'язків всього колективу – від робітника до висококваліфікованого фахівця. Контроль за якістю та безпекою молочних продуктів повинен здійснюватися на постійній основі, забезпечуючи їх безпекою споживання для життя і здоров'я людей та запобігаючи економічному збитку, який наноситься внаслідок вживання неякісної продукції.

Одним із важливих факторів підвищення конкурентоспроможності молочної продукції є упаковка. Конкурентоспроможність будь-якої продукції може бути визначена тільки в результаті його порівняння з іншим товаром і, отже, є його відносним показником. Якщо конкурентоспроможність продукції висока, необхідно забезпечити достатньо масовий її випуск і поставку на ринок, щоб повністю задовольнити попит, який збільшується.

На сьогоднішній день розроблений і освоєний промисловий випуск значного асортименту пакувальних матеріалів, закупорювальних засобів та споживчої тари з сировинних компонентів українського виробництва для молочних продуктів різної консистенції, функціонального призначення, термінів зберігання та реалізації. В даний час молочна галузь дуже активно розвивається за рахунок збільшення асортименту продукції. При цьому зростає конкурентоздатність між виробниками. Для переробних підприємств гостро стоїть проблема отримання якісної, різноманітної продукції з тривалими термінами зберігання. З кожним роком збільшується обсяг і розширюється асортимент полімерних матеріалів і виробів з них, призначених для контакту з харчовими продуктами. Забезпечення безпеки харчових продуктів в сучасних умовах є найважливішим пріоритетом державної політики в області здорового харчування населення України. Якість молочної продукції формується під впливом комплексу різних факторів; при строгому дотриманні виробником декламованих показників складу і споживчих властивостей продукції.

Найважливішою функцією упаковки є збереження товару при несприятливих зовнішніх впливах за рахунок власної економії; безпека для упакованих товарів, а також сумісність упаковки і товару, так як в цьому полягає функціональне призначення упаковки. Отже, для того, щоб товар був конкурентоспроможним, необхідно оптимізувати всі ланки виробничого циклу товару так, щоб ціна продукції відповідала її якості та щоб товар був доступним для споживача [6, с. 192 – 194].

Для того, щоб кінцева молочна продукція була конкурентоспроможною, необхідно підвищувати її якість. Однак, на сьогоднішній день, одним із вирішальних критеріїв підвищення якості молочної продукції є якість молочної сировини. З молока низького гатунку неможливо виробити широкий асортимент продукції, особливо молочних продуктів для дітей. В Україні вимоги до якості сирого молока не такі жорсткі як в ЄС і допускають перевищення європейських показників у декілька разів (Табл. 1.)

Таким чином, відповідно до даних табл.1, допустимий вміст бактерій у вітчизняному молоці значно перевищує міжнародні нормативи та робить його непридатним для виробництва продукції, конкурентоспроможної на міжнародних ринках, тобто українське молоко вищого класу відповідає за параметрами якості європейському молоку нижчого класу, ще прийнятному для переробки.

**Порівняння вимог вітчизняного стандарту та директив ЄС
щодо якості молочної сировини**

Показник	Нормативний документ						
	ДСТУ 3662-97			Директива ЄС	Норвегія, Велика Британія	Данія	США
	гатунок молока						
	вищий	1	2				
Кількість соматичних клітин, тис. / см ³	400	600	800	менше 400	менше 150	менше 200	менше 225
Кількість мікробних клітин, тис. / см ³	300	500	3000	менше 100	менше 20	менше 30	менше 10

Що стосується молока I та II сорту, то воно взагалі непридатне для європейських молокопереробних підприємств. Адже термін «стандартне молоко», що використовується в молочній галузі в різних країнах, розуміється як молоко із вмістом жиру та білка 4,2 і 3,4% відповідно. При цьому вміст бактерій у 1 л молока не має перевищувати 25 тис.од., а соматичних клітин – 250 тисяч. Що стосується України, то ці показники значно нижчі, масова частка жиру та білка в молоці перебуває на рівні 3,5 та 2,8% відповідно.

З розширенням Євросоюзу на Схід нашим виробникам вийти на зовнішній ринок через чітко сформовану систему захисту внутрішнього ринку країн-сусідів України за рахунок сертифікації продукції та стандартів екологічної якості буде неможливо. Дослідження показало, що із загального обсягу сировини, яка надійшла на промислову переробку, майже 70% – молоко другого гатунку, яке отримане з приватних господарств, де утримуються 1-2 корови. Норми доїння та зберігання, які передбачають охолодження сировини до 4° С в цих господарствах не витримуються. Тому воно закуповується або другим гатунком, або як негатунок і потребує додаткових затрат на очищення, пастеризацію, що в подальшому позначається на вартості готової продукції.

Таким чином, виробництво якісного молока забезпечується чіткою системою господарських, зоотехнічних, ветеринарних та техніко-технологічних заходів, які попереджують причини і визначають критичні точки, а також методи усунення можливих відхилень від заданих параметрів у всьому харчовому ланцюзі. У ході дослідження виявлено, що протягом останніх років внаслідок дефіциту молочної сировини ціни на неї постійно зростали, як і різниця між ціною на молоко, вироблене в сільськогосподарських підприємствах і молоко, вироблене господарствами населення, де різна якість зданої продукції.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, необхідно зазначити, що інтеграція України до СОТ, стратегічний курс на набуття членства в ЄС ставлять перед вітчизняним виробником молочної продукції нові завдання. Одним з головних завдань є необхідність дотримання всіх нормативних вимог, що висуваються до молочної продукції не тільки на рівні національного законодавства, а й тих, що передбачені міжнародними технічними регламентами. Саме тому для активізації процесу управління якістю в Україні потрібні такі умови, як державна підтримка молокопереробних підприємств, впровадження наукових розробок в управлінські, технічні та технологічні процеси, безперервне навчання персоналу, забезпечення реального зв'язку між споживачами та постачальниками.

В умовах глобалізації та інтеграції у світовий економічний простір універсальним критерієм стратегії розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК та України в цілому має стати конкурентоспроможність вітчизняних молокопереробних підприємств як імовірність реалізації конкурентних переваг на внутрішньому та зовнішньому ринках молочної продукції.

Для економіки в цілому підвищення якості молочної продукції означатиме посилення позицій вітчизняних переробних підприємств як на внутрішньому, так і на світовому ринках; розширення можливостей для виходу на зарубіжні ринки, характерні високою платоспроможністю; розвиток торгової та економічної співпраці; поліпшення інвестиційного клімату, що принесе додаткові надходження засобів в економіку країни, сприятиме її оздоровленню, зміцненню і розвитку конкурентоспроможного молокопродуктового підкомплексу АПК України.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Азоев Г.* Конкуренция: анализ, стратегия, практика [Текст] / Г. Азоев. – М. : Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208 с.
2. Вимоги вітчизняного стандарту та директив ЄС щодо якості молочної сировини [Електронний ресурс]: / матеріал Міністерства аграрної політики і продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.
3. *Збарський В.К., Місевич М.А.* Конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств / В.К. Збарський, М.А. Місевич; за ред. професора В.К. Збарського. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 310 с.
4. *Ілляшенко С.М.* Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком: монографія / С. Ілляшенко – Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2011. – 644 с.
5. *Мазуренко О.В.* Шляхи підвищення ефективності виробництва тваринницької продукції / О.В. Мазуренко, Г.В. Ковальова // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – с. 41-46.
6. *Отенко І. П.* Управління конкурентними перевагами підприємства: наукове видання / І. П. Отенко, С. О. Полтавська. – Харків : ХНЕУ, 2005. – 212 с.
7. *Родіонова Ю.М.* Інноваційна діяльність вітчизняних підприємств з виробництва молочної продукції як фактор забезпечення конкурентних переваг / Ю.М. Родіонова // Універсальні наукові записки. - 2007. - №4. - С.491-508.
8. Статистична інформація [Електронний ресурс] : / матеріал Державного комітету статистики України: <http://ukrstat.gov.ua>.
9. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навч. посіб. / [С. М. Клименко, Т. В. Омеляненко, Д. О. Барабань та ін.]. – [Вид. – 2-ге, без змін]. – К. : КНЕУ, 2009. – 520 с.
10. *Фатхутдинов Р. А.* Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Маркетинг, 2002. – 892 с.

Згурская О.М.

ФАКТОРЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье исследованы и обоснованы факторы обеспечения конкурентных преимуществ молокоперерабатывающих предприятий. Определено, что одним из важнейших факторов обеспечения конкурентных преимуществ молокоперерабатывающего предприятия есть улучшение уровня качества молочной продукции. На основе обобщения и систематизации теоретических основ и проблем повышения качества продукции исследовано содержание понятия «качество». Определена большая роль в обеспечении качества и, как следствие, конкурентоспособности молочной продукции, а в конечном результате - конкурентоспособности перерабатывающих предприятий, стандартизации, сертификации и системы управления качеством.

Ключевые слова: конкурентоспособность, молочная продукция, молокоперерабатывающее предприятие, конкурентное преимущество, качество.

Zhurska O.

FACTORS OF PROVIDING OF COMPETITIVE EDGES OF ENTERPRISES FROM PROCESSING OF MILK

In the article investigational and grounded factors of providing of competitive edges of enterprises from processing of milk. Certainly, that one of major factors of providing of competitive edges of enterprise from processing of milk there is an improvement of level of quality of suckling products. On the basis of generalization and systematization of theoretical bases and problems of upgrading products, investigational maintenance of concept «quality». Certainly large role in providing of quality and, as a result, competitiveness of suckling products, and in end-point - to the competitiveness of processing enterprises, standardization, certification and control system by quality.

Keywords: competitiveness, suckling products, enterprise from processing of milk, competitive edge, quality.

УДК 330.341.1

Карпенко О.О., Сабадин Ю.В.

АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Проаналізовано сучасний стан інноваційної діяльності, виявлено основні проблеми, що перешкоджають активізації інноваційної діяльності, визначено чинники, які сприяють розвитку інноваційної діяльності, досліджено основні методи активізації інноваційної діяльності підприємств та розроблено пропозиції щодо стимулювання інноваційної діяльності в Україні.

Ключові слова: інновація, інноваційний потенціал, інноваційна діяльність підприємства.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток економіки та постійно зростаюча конкурентна боротьба вимагають пошуку нових, більш ефективних стратегічних можливостей підприємств. Посилення впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток обумовлює необхідність переходу до інноваційної моделі розвитку економіки.

На цей час неспроможність країни здійснити структурну перебудову економіки відповідно до нового технологічного укладу (чи зволікання з цим) не просто гальмує її розвиток, але й призводить до економічної деградації і відсуває її на периферію світових економічних процесів [1].

Впровадження інновацій та реалізація інноваційного потенціалу сприяють збереженню і підвищенню конкурентоспроможності, а також підсиленню позиції підприємств на ринку. З огляду на зазначене активізація інноваційної діяльності є одним з найважливіших чинників ефективного функціонування підприємств та прискорення економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноваційної діяльності підприємств глибоко вивчали вітчизняні та зарубіжні вчені. Теоретичним і практичним аспектам